

МОНІТОРИНГ СТАНУ БЛАГОУСТРОЮ ТА ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТА КИЄВА

Вивчення внутрішньоквартального озеленення вкрай актуальне в наш час інтенсивної забудови території міста багатоповерхівками. Заміна старої малоквартирної забудови на новобудови 16-26 поверхів призводить до зниження площі благоустрою та озеленення на одного мешканця. Водночас збільшується площа відкритих парковок автомашин та зменшується кількість зелених насаджень. У сучасних кварталах з багатоповерховими будівлями часто замість зеленого оазису територію навколо будинків займає асфальт з вазонами для квітів. Тому створюється небезпечна екологічна ситуація, яка негативно впливає на здоров'я людини. Здавалось би, усім зрозуміло, що територію зелених насаджень не можна зменшувати. Але проведений моніторинг стану благоустрою й озеленення мікрорайонів та дворів у різних районах Києва свідчить, що це питання вирішують неоднозначно. Тому здійснено порівняльний аналіз якості озеленення та благоустрою мікрорайонів та дворів різних років забудови міста. На основі аналізу розроблено пропозиції з покращення озеленення та благоустрою.

Ключові слова: моніторинг; озеленення; благоустрій; двори; забудова; місто.

Вступ. Будь-яке будівництво житлових мікрорайонів та дворів вважають недоконаним без проведення благоустрою та озеленення. Наприкінці ХХ ст. (1960-1990 рр.) цьому питанню приділяли багато уваги. У проектних інститутах та відповідних міністерствах було розроблено та затверджено державно-будівельні норми та нормативні санітарно-гігієнічні правила утримання територій навколо житлових будинків. Також обов'язково розробляли проекти внутрішньоквартального озеленення та благоустрою з метою покращення стану житлових масивів та умов відпочинку мешканців будинків. Ще зовсім недавно Київ був одним з найзеленіших міст Європи, але в наш час інтенсивної забудови місто швидко втрачає колишні пріоритети. Останнім часом здійснено моніторинг стану благоустрою й озеленення мікрорайонів і дворів у різних районах Києва та зроблено порівняльний аналіз якості озеленення та благоустрою мікрорайонів і дворів різних років забудови міста. На основі аналізу розроблено пропозиції з покращення озеленення та благоустрою.

Об'єкти дослідження та методики. Об'єкти досліджень – зелені насадження дворів та дворові майданчики Києва. Проведено натурні обстеження та використано методику О. О. Лаптева (Laptev, 1998).

Результати дослідження та їх обговорення. З ростом кількості парку автомашин частка внутрішньоквартального озеленення, незалежно від фундаментальної чинної нормативно-технічної документації, поступово зменшується. Особливо зменшується площа благоустрою та озеленення на одного мешканця.

Згідно з проведеним моніторингом стану озеленення та благоустрою житлових мікрорайонів, у найкращому стані перебуває благоустрій та озеленення адміністративних будівель, дитячих та навчальних закладів. Території деяких шкіл на Троєщині, Вигурівщині Деснянського р-ну, на Позняках Дарницького р-ну нагадують сквери, вони гарно озеленені та впорядковані, тому мешканці навколишніх багатоповерхівок з недостатнім озелененням та благоустроєм використовують їх для відпочинку. На житлових масивах Позняки, Печерські Липки та Лівобережному в деяких дворах асортимент

рослин не поступається парковому. Майже всі елітні новобудови мають підземні парковки під будівлями.

Але озеленення та благоустрій у дворах новобудов у центрі міста, окрім елітного будівництва, майже відсутні, тому мешканці таких будинків використовують для відпочинку території навколишніх парків, скверів або сусідніх дворів. Не в кращому стані озеленення та благоустрій старої забудови дво-триповерхівок будівництва 40-50-х років ХХ ст., де озеленення практично всіх дворів однотипне та складається із плодкових дерев, тополь та кленів, більшість з яких сильно вражені омеєю. Частка озеленення – 40 %. Площу 60 % займають гаражі, сараї-погреби, доріжки, невеликі майданчики. Спортивних майданчиків майже всюди немає. Озеленення цього періоду будівництва у Дніпровському та Голосіївському р-нах перебуває в найкращому стані.

Через велику щільність забудови у Печерському р-ні територія житлових дворів у центрі міста невелика, більша частина їх заасфальтована. У деяких дворах територія озеленення зменшена внаслідок розміщення електропідстанцій та відкритих парковок автомобілів. Через малу площу двори озеленяють здебільшого кущами та квітами. Кількість дерев та кущів обмежена кількома штуками, їх асортимент спрощений та становить від 3 до 10 назв. Асортимент рослин навколо будинків зростає, якщо на першому поверсі будинків є магазини, офіси або аптеки, службовці яких піклуються озелененням підшефних їм територій. В інших районах та мікрорайонах міста ця тенденція повторюється: озеленення забудов з невеликою територією двору, значну площу якого займають парковки, проводиться за рахунок відсутності деяких майданчиків, низькорослого асортименту кущів та квітами.

Практично для усіх мікрорайонів міста є *прикладом* *вдалого озеленення*, найбільшу частку (70-80 %) якого відзначено у дворах, створених забудовою 5-, 9-, 12-типоверхівок 70-90 років ХХ ст., завдяки їх великій площі; а також на територіях новобудов багатоповерхівок початку 2000-х років, якщо гаражі та великі парковки винесено за дворову територію. У дворах є усі типи майданчиків: відпочинку, спортивні, дитячі, для сушін-

Цитування за ДСТУ: Клименко А. В. Моніторинг стану благоустрою та озеленення міста Києва / А. В. Клименко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2017. – Вип. 27(3). – С. 41–44

Citation APA: Klimenko, A. V. (2017). Monitoring Kiev Landscaping Conditions. *Scientific Bulletin of UNFU*, 27(3), 41–44. Retrieved from: <http://nv.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/380>

ня білизни, для сміття, невеличкі парковки. Наприклад, озеленення у дворах житлових мікрорайонів Дніпровського р-ну вдовж вулиць Празької, Міропільської, Космічної, Юності, Малишка, Бойченка, Краківської має свою особливість: букетні посадки з берези повислої та групові посадки з сосни звичайної, лип (широколистої, дрібнолистої), тополі пірамідальної, верби вавилонської, горіха грецького, клена цукристого, сортів бузку звичайного. Двори прикрашають плодові дерева: черешня, абрикоса, вишні, яблуні, горобини (звичайна, гібридна), обліпіха крушинова. Під вікнами у придомовій смузі ростуть: форзиції, сорти бузку, таволги, плакучі шовковиці, квіти. Прикладом доброго благоустрою та озеленення у Печерському р-ні можна виокремити двори 9-12-типоверхівок на Кловському узвозі, по вул. Омеляновича-Павленка, Аїстова, Інститутській, в яких є усі типи майданчиків, але вони невеликі. Озеленення у цих дворах має яскравий асортимент шпилькових і листяних дерев і кущів, з якого створені цікаві ландшафтні композиції. В асортименті є берези, сорти бузку, садові жасмини, свидини, клени, горобина звичайна, сумах пухнастий, модрина європейська, ялина звичайна, ялина колюча, верба вавилонська, гірकोкаштан звичайний, осика, тополі, дуб червоний, липи (дрібнолиста, широколиста), робінія псевдоакація, плодові (абрикоса, черешня, горіх грецький, яблуня, груша). У придомових смугах – квіти та кущі (таволги, сніжно-ягідники, шипшини). У дворах напівзакритого типу по вул. Омеляновича-Павленка є бювет питної води та майданчики відпочинку під навісом з лавами, невеликі вбудовані автостоянки, штучна водойма з фонтанчиками. Доріжки обсажені бордюром з таволги японської, квітами. У дворах закритого типу по вул. Кловський узвіз майданчики відпочинку та сушіння білизни облаштовані лавами з навісами від дощу, спортивні майданчики мають високу огорожу, навколо дитячих майданчиків є лави для відпочинку дорослих та низька металева огорожа, парковки автомашин винесено за територію двору та розташовані біля магістралі. Велику частку озеленення виявлено у дворах закритого типу забудови 70-х років ХХ ст., які розташовані на складному рельєфі, тому не мають всіх типів майданчиків: наприклад, двори Печерського р-ну по вул. Івана Кудрі та вул. Чигоріна. Серед рослин значну частину становлять великі дерева: липа дрібнолиста, верба вавилонська, ясен звичайний, клени (гостролистий, явір, цукристий, ясенелистий), гірकोкаштан звичайний, береза повисла, тополя пірамідальна, в'яз гладенький, ільм шорсткий, робінія псевдоакація. Двори займають велику площу, добре впорядковані та озеленені. Зона відпочинку та дитячі майданчики розташовані на терасах у тіні великих дерев, тому ці двори можуть виконувати роль невеликих парків і скверів житлової забудови цього мікрорайону. Серед молодих посадок: гортензія дерев'яниста, дуб звичайний, горобина звичайна, катальпа бузколиста, кущові троянди та плодові дерева (шовковиця біла, горіх грецький, груша, вишня, каштан істівний). У придомовій смузі значну частку займають квіти та кущі: свидини, сніжноягідник, таволги (японська, верболиста та Вангутта), садові жасмини, сорти бузку звичайного, барбариси, бирючина звичайна, калина звичайна, шип-

шини. В деяких дворах придомова смуга відсутня, тому на асфальті біля вікон стоять вазони з квітами.

Новобудови відрізняються різним благоустроєм та озелененням. Новобудови 20-24-поверхівок на терасах по бульвару Лесі Українки мають майданчики усіх типів. В асортименті є плодові дерева, берези, клени, таволги, садові жасмини, шипшини, квіти, газони. Двір новобудови будинку (24-поверхівка по вул. Панаса Мирного) має невелику площу, на якій побудовано підземну парковку, дитячий майданчик та сміттєвий блок. Озеленення двору за типом офісного з невеликими сортовими кущами та квітами. Дитячий майданчик та огорожа двору по периметру обсажені пірамідальними сортами туї західної, групами сланких сортових ялівців, сортів таволги та квітами. На такій малій території відсутні дерева. Новобудови в Новопечерських Липках мають добре озеленення та благоустрій. Озеленено територію посадками різних видів та сортів дерев і кущів. Придомову смугу засаджено низькорослими кущами та квітами. Дерев та високі кущі висаджені навколо майданчиків. Асортимент рослин становить 20-30 найменувань. Територія автостоянок зменшена за рахунок підземних чи вбудованих стоянок. Але в новобудовах з невеликою територією двору, значну площу якого займають парковки, озеленення забудов проводять за допомогою сортового асортименту кущів та квіткового оформлення, але загальна кількість видів рослин є невеликою. Так, у новобудовах дворів будинків по вул. Московській, Алмазова, бульвару Лесі Українки озеленення становить усього від 2 до 5 видів рослин, але є парковки. Кількість майданчиків обмежена невеликими дитячими майданчиками та лавами біля входу в будинки.

У центральній частині *Голосіївського р-ну* території житлових дворів різних років забудови значно відрізняються одна від одної в межах одного мікрорайону. Більшість будинків мають магазини на першому поверсі, але перед ними немає рослин. У кожному дворі значну площу займають відкриті парковки, особливо це стосується новобудов. Двори новобудов по вул. Антоновича повністю заасфальтовано. Газон, кущі та дерева відсутні, тільки квіти у вазонах. Малим асортиментом рослин відрізняються новобудови закритого типу по вул. Лабораторної, Саксаганського, Тарасівської. Дерев ростуть перед будинками з боку вулиці на широкій смузі, але у дворах дерева відсутні. Сучасний дитячий майданчик озеленено тільки мальвами, поруч з ним автостоянка та проїзд. У придомовій смузі – кущі та квіти. До найкращих прикладів озеленення та благоустрою можна віднести тіністі двори по вул. Велика Васильківська, 90, 92, 94, 102 та по вул. Микільсько-Ботанічна, 17/4, 27/29. Частка озеленення становить 60-70 %. У дворах лінійного типу забудови майданчики розташовані один біля одного. Дитячі майданчики облаштовані ігровими комплексами 1990-х років (гойдалками, сходинками, пісочницею). Ігрові комплекси старі, але вони у задовільному стані. Навколо майданчиків встановлено лави та проходять доріжки для прогулянки. Вдовж доріжок ростуть великі кущі та дерева: гірकोкаштан звичайний, липи, берези, груша, вишня. Майданчики відпочинку відділені від автомайданчику щільною посадкою дерев та високих кущів. Гаражі розміщені окремо у

торці двору. Біля них ростуть липи, шовковиці, горіхи. У придомовій смузі – квіти та куші (свидини, сніжно-ягідники, таволги, садові жасмини, сорти бузку, калина звичайна, гортензія дерев'яниста, бирючина звичайна). У дворах по вул. Микільсько-Ботанічній на усіх майданчиках відпочинку є лави та квітники у вигляді клумб та рабатов. Навколо майданчиків ростуть плодови дерева, берези, липи, дуби, гірकोкаштани, верби, самшити, троянди, сорти бузку. Майданчик для сміття винесено під вхідну арку, тому не заважає відпочинку мешканців.

Двори закритого типу старої забудови початку ХХ ст. мають різний рівень благоустрою та озеленення, найбільш цікавим є двір на терасах по вул. Тарасівській, 18, де тераси огорожені підпірними стінами, а тому ізольовані. На першій затишній терасі розміщено дитячий майданчик з ігровим комплексом 1970-х років та лавами. Навколо ростуть плодови дерева, берези, клени. На другій терасі розташовано майданчик відпочинку, який має вигляд невеличкого скверика з доріжками, лавами, квітами, деревами та кушами. На цій терасі ростуть: клени, горіхи, тополя пірамідална, гіркокаштан звичайний, таволги. Автостоянка розташована біля електропідстанції, у кінці двору. Двір ізольований від сусідньої новобудови металевою сіткою та посадкою дерев, що дає змогу відпочити мешканцям будинків на ізольованих майданчиках, огорожених від машин. Двори змішаної старої забудови закритого типу різних років будови (початку ХХ ст., "сталінки", будівлі 1970-х) по вул. Лабораторної, Антоновича, Великій Васильківській мають 30-60 % озеленення, що значно краще, ніж озеленення новобудов, де на перше місце виходять відкриті парковки.

Висновки та пропозиції:

1. Згідно з моніторингом стану озеленення та благоустрою дворів, у кращому стані перебувають двори забудови міста 1960-1990-х років, частка озеленення становить 70-80 %, присутні майже усі типи майданчиків (відпочинку, дитячий, для сушіння та чищення білизни, спортивний, для збирання сміття). Дослідження дворів у різних мікрорайонах та районах Києва показує,

ли, що заміна старого житлового фонду на новобудови не покращила благоустрій та озеленення дворів, навпаки, виявлено стійку тенденцію до зниження площі благоустрою та озеленення на одного мешканця на території великого міста на прикладі Києва.

2. Через зростання парку автомобілів стоянки для машин потрібно винести з території дворів. Невеличка автостоянка може бути розташована в спеціально відведених місцях. Час будувати в кожному районі або деяких мікрорайонах міста, окрім підземних, також наземні великі автостоянки баштового типу, які дадуть змогу розміщувати автомобілі на різних поверхах і звільнять пішохідні тротуари та проїзди від відкритих парковок.
3. У дворах мають бути присутні усі типи майданчиків, які потрібно огородити. Біля дитячих майданчиків бажано розміщувати майданчики для дорослих з лавами та навісами від дощу. Спортмайданчики та сміттєблоки потрібно розмістити подалі від вікон мешканців.
4. Запорукою успіху в озелененні житлових територій є дотримання вимог чинної нормативно-технічної документації та розроблення системи підбору асортименту рослин для кожної ділянки об'єкта внутрішньоквартального озеленення окремо. Тому навколо кожного з майданчиків має бути належне озеленення. Майданчики бажано віділлрати один від одного зеленими насадженнями. Частка озеленення має становити не менше 40-70 % від площі двору. Майданчики відпочинку бажано створити у вигляді невеличкого скверика з доріжками, лавами, стільцями для настільних ігор, квітами, деревами та кушами. Біля входу в будинки та в придомовій смузі повинні рости тільки квіти та невисокі куші, не вищі за підвіконня. Деревя можна садити не ближче 5-15 м від вікон житлової забудови. Асортимент рослин може бути невеликим, але бажано садити яскраво квітучі рослини поруч зі шпильковими, які радують та підіймають настрій.

Перелік використаних джерел

- Laptey, O. O. (1998). *Ekolohichna optymizatsiia bioheotsenotychnoho pokryvu v suchasnomu urbolandshafti*. Kyiv: Ukr. ekol. akad. nauk, 208 p. [in Ukrainian].

А. В. Клименко

МОНИТОРИНГ СОСТОЯНИЯ БЛАГОУСТРОЙСТВА И ОЗЕЛЕНЕНИЯ ГОРОДА КИЕВА

Изучение внутриквартального озеленения очень актуально в наше время интенсивной застройки территории города многоэтажками. Замена старой ветхой малоквартирной застройки на новостройки 16-26 этажей ведет к снижению площади благоустройства и озеленения на одного жителя. В то же время увеличивается площадь открытых парковок автомашин и уменьшается количество зеленых насаждений. В современных кварталах с многоэтажными зданиями часто вместо зеленого оазиса территорию вокруг домов занимает асфальт с вазонами для цветов. Поэтому создается опасная экологическая ситуация, которая негативно влияет на здоровье человека. Казалось бы, всем понятно, что территорию зеленых насаждений нельзя уменьшать. Но проведенный нами мониторинг состояния благоустройства и озеленения микрорайонов и дворов в разных районах Киева свидетельствует, что этот вопрос решается неоднозначно. Поэтому сделан сравнительный анализ качества озеленения и благоустройства микрорайонов и дворов разных лет застройки города. На основе анализа разработаны предложения по улучшению озеленения и благоустройства.

Ключевые слова: мониторинг; озеленение; благоустройство; дворы; застройка; город.

А. В. Клименко

MONITORING KIEV LANDSCAPING CONDITIONS

Studying of inner-block landscaping is very important in our time of intense coverage of city territories with high-rise buildings. Old decrepit small houses substitution with new 16-26-floor buildings leads to a decline of the landscaped area per resident ratio. At the same time open parking lot areas are on the rise while the amount of green spaces shrinks. In modern high-rise building blocks instead of green oases, areas around houses often consist of asphalt with some flowerpots. That way a dangerous ecological situation that influences human health negatively is created. It would seem it must be a common knowledge that green areas should not be scaled down, yet micro-

district and courtyard of different Kiev city districts landscaping condition monitoring we've conducted shows that this problem is not being resolved univocal. For that reason we've conducted a landscaping condition quality comparative analysis of microdistricts and courtyards of different years of development. Results of the study have shown that territories of certain schools on Troieshchyna, Vigurivchyna of Desnianskyi District, on Pozniaky of Darnytskyi District are reminiscent of parks, they are nicely landscaped, for that reason they are used for recreation by the residents of the surrounding high-rise buildings with insufficient landscaping. Yet landscaping in city center new non-elite building courtyards is almost non-existent, so residents of such homes use territories of near parks and neighboring courtyards for their recreation. Due to the high density of city coverage in Pecherskyi District residential courtyard area in the city center is not big; most of the courtyards are covered with asphalt. In some courtyards landscaping territory is scaled down due to power substation and open car parking lot placing. Practically for every microdistrict in the city there are examples of well-turned landscaping, the biggest percentage of which (70-80 %) has been noticed in courtyards from 1970 s and the 1990 s 5, 9, 12 floor high coverage (due to large sizes of those courtyards) and on territories surrounding new high-rise buildings from early 2000 s when garages and big parking lots were constructed outside of courtyard soil. Based on that analysis proposals for improvements of landscaping conditions were made. To conclude, the key to success in residential area landscaping is to comply with existing regulatory and technical documentation requirements and to develop a plant assortment selection system for each inner-block landscaping area separately. Therefore around each ground there must be an appropriate landscaping. It is advised to separate grounds from each other with green plantings. Landscaping ration has to be no less than 40-70 % of a total courtyard area.

Keywords: monitoring; landscaping; courtyards; building coverage; city.

Інформація про автора:

Клименко Анна Василівна, мол. наук. співробітник, НБС ім. М. М. Гришка НАН України, м. Київ, Україна.

Email: klimat13@gmail.com